

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. Славчо Маленов,
преподавател по режисура в НАТФИЗ “Кр. Сарафов”

върху дисертационния труд
на
Веселин Димитров Мезеклиев

„АКТЬОРЪТ – ИНДИВИДУАЛНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ, РОЛИ“

за присъждане на образователната и научна степен

„ДОКТОР“

по научната специалност: 05.08.03 „Кинознание, киноизкуство и телевизия“
в Професионално направление 8.4 Театрално и филмово изкуство
от област на Висше образование 8. Изкуство,

**Научен ръководител:
Доц. Костадин Бонев**

София 2018

Дисертационният труд на докторанта Веселин Димитров Мезеклиев, „Актьорът – индивидуални характеристики, роли“, се простира на 163 страници и съдържа: въведение; пет глави; заключение; библиография; и илюстративни материали.

Още във въведението авторът ни насочва, че целта на изследването му не е да изтъква удачни примери за подражание на успешни актьорски кариери, а да обърне внимание на механизмите, по които тези кариери са се изградили и как са успявали да привличат вниманието на публиката.

За четящия веднага става ясно че създателят на труда се основава не само на писмените източници посочени в библиографската справка, но и на богатия си личен опит и професионална реализация в театъра и киното, което неминуемо го свързва със спецификата и компетенциите необходими за подобен вид изследователска дейност. Мезеклиев, с много лекота и последователност въвежда читателя в загадъчния свят на креативните процеси свързани с актьорската практика и популярността.

В Първа глава: „Теоретични идеи за онтологичния статус на актьорската игра в киното. Исторически бележки“, която съдържа четири раздела авторът:

- прави обобщен анализ на Възгледите за актьорската игра като естетически и социален феномен;
- проследява еволюцията на понятието актьорска игра, като съпоставя възгледите на различни автори, като Зигфрид Кракауер, Стенли Кавел, Ервин Пановски, **Джон О. Томпсън**;
- разглежда спецификата на „Играта“ в екранната актьорска игра.
- търси точни професионални формулировки, като разграничава понятията Актьор, Роля, Персонаж, Герой, Амплоа и Типаж.

Лично за мен разкритията и заключенията на докторанта и актьора в последните два раздела на главата бяха особено интересни, тъй като те засягат не само феномена на екранното представяне, но и други сфери опиращи се на актьорската изразност.

Във втора глава, озаглавена „Категории роли“, съдържаща два раздела, авторът се спира на:

- вертикалната структура на йерархиите в театъра и киното и мястото на актьора в нея. Разглежда понятия, като типажи и реалистичен дискурс,
- главен герой, поддържащи роли и характерен актьор.

Това е един опит де се въведе ред в малко неясните йерархически зависимости и отговорности, за които често не си даваме сметка, но които са важни за професионалиста на сцената и екрана. Освен че се позовава на богат изворов материал, прави впечатление прецизната професионална наблюдателност на Мезеклиев в описанието и съпоставката на уникални примери на актьорски интерпретации, на известни наши артисти от близкото минало, оставили трайна следа в българското кино. В съпоставянето и паралела между актьорите със звезден статус и характерните изпълнители, авторът

открива едно хармонично единство вплетено в художествената цялост на филмовата творба.

В третата глава, озаглавена „Актьорски стратегии при изграждането на роли“, в четири раздела, Мезеклиев разглежда обстойно:

- „Работа по конвенционалния метод“, авторът прави съпоставка на различията и приносите, известни теории и методологии в подхода на актьорското творчество, като: Системата на Станиславски, Приносът на Михаил Чехов, Методът на Лий Стразбърг.
- стилистичните особености и сблъсъка в подхода натурализъм – антинатурализъм, вземайки за пример творческите възгледи на Вахтангов, Биомеханиката на Мейерхолд, Теорията на Брехт за „Verfremdungseffekt“, (ефектът на отстраняване), както и феноменът „Актьорът предоставен на самия себе си“.

В първите два раздела, авторът изследва всъщност еволюцията в разбирането за процесите и техниките използвани в актьорското творчество от „предмодерна“ до съвременното ни. Разглежда противопоставянето на натуралистичния и анти-натуралистичния подход в актьорското творчество. Тази чест на изследването помага да се схванат основните различия в това противопоставяне, което движи умовете на модерните театри от първата половина на 20 век. Важна роля в тази еволюция е натрупването на познания за миметичното и фигуративното разглеждане на персонажа, умението да се играе с невидима маска и биомеханичното възприемане на тялото и тяхното владение. Всичко това води до личностно израстване на актьора-творец на сцената и екрана днес.

- В третия раздел Мезеклиев, се опира както на теоретични разработки, така и собствения си актьорски опит в театъра и киното. Той се спира на практическите подходи на актьора в работата му, над ролята. Силно впечатление правят неговите разкрития за: пестене на гласа; прецизност на движенията съобразени с обхвата на камерата; пестене на израженията – в лице, жестове, тяло; необходимостта от контрол на емоциите, допускащ умишленото им отстраняване; фрагментиране на образа и контрол на емоциите чрез засилване или отстраняване; стилизация.
- В четвъртия раздел на трета глава авторът се опира на лични наблюдения и проучвания, като разглежда сцени от филма „Матриархат“.

Тук авторът прави детайлна дисекция на отделни сцени (кадър по кадър) в разкадровката на филма, като изтъква важни елементи натоварени със смисъл, като „настроения изразени чрез телесно самочувствие“, „психологически жестове“, „емоционално натоварени предмети“. Тази прецизна дисекция е съпроводена от не по малко прецизен коментар на емоционалното въздействие на всеки един детайл в поведението на актьорите, уловен от камерата. Авторът коментира

осъзнатото от актьора присъствие на камерата, която ще води вниманието на все още отсъстващия зрител.

Четвърта глава е посветена на т.нар. Кастинг.

Мезаклиев разглежда различните практики, за това как се избират артисти, които да отговарят на режисьорските изисквания. Прави съпоставка между гледните точки на актьора, режисьора, сценариста и кастинг-режисьора. Тук отново се срещаме с мнения и разкрития на професионалисти от тези категории. Научаваме истини изстрадани в практиката, пропити, както с недоволства, така и с удовлетворения.

Петата глава, озаглавена „Индивидуален поглед. Практики – актьорите за себе си“, съдържа само един, но доста обширен раздел.

Той е озаглавен „Стълбът на трите „С-та“ – Сублимации. Самочувствие. Самооценка. Работа в екип. Партньорът – другото ми „аз“.“

В него са включени интервюта с различни известни съвременни творци, в които има споделяне на много личен опит и прозрения. В поредицата се срещаме с: Меглена Караламбова, Стефан Мавродиев, Анета Сотирова, Пламена Гетова, Мария Статулова, Валентин Ганев, Ирен Кривошиева, Деян Донков, Асен Блатечки и Велислав Павлов.

Признавам, че този раздел предизвиква у мен истинско вълнение. Със своите интервюта, Мезеклиев ни въвежда в интимния свят на творческите вълнения, търсения и мотивации на тези прекрасни актьори. Всеки един разговор е едно откровение, надникване към душата на твореца, през една тайна вратичка, която може да бъде отворена само отвътре. С прекрасно чувство на професионално съпреживяване и с умение за точно задаване на въпроси, Веско Мезеклиев предразполага колегите си към един откровен разговор, който прилича повече на изповед, отколкото на професионално интервю. Тези скътани дълбоко спомени, събуждат чувства свързани с професионални преживявания и могат да бъдат споделени само с колега, който е способен да ги проумее. Уникално!

Дисертационният труд е придружен от библиографска справка, съдържаща 21 цитирани произведения на кирилица и 7 на латиница.

С приложения илюстративен материал Мезеклиев цели да онагледя ясно филмовите примери с които си служи.

В заключението авторът прави обобщение на онова което е било цел и задача на неговото изследване.

- Той преценява, че: *„играта на актьора в един филм, дори тя да е много добра, не може да бъде оценена високо, ако филмът е лош. Че въпросът за връзката между популярността на артиста и неговата публика е чисто комерсиален.“*

- Той обобщава, че: „при неголемите възможности за реализация на актьорска кариера единствено в специализацията „киноартист“ всеки човек у нас, който е намерил пътя до киното и е участвал в създаването на български филм, заслужава уважение.“
- Той подчертава че: „Потребността на актьора от признание е свързана с идеята за ценността да се издържи в отстояването на критериите за успешна кариера, в която основен фактор е именно дълготрайността на постиженията.“
- Той формулира, че: „като личностната мотивировка, така също творческата стратегия на българските артисти, които се стремят да създават популярност, са много по-различни в сравнение с онези в страни с развита филмова индустрия и икономика.“
- Според него: „Радикалност и автентичност в изграждането на собствен стил, са най-високо ценените качества в световната практика, те са онова, което притежава потенциал за по-голям успех.“
- Авторът констатира, че: „българският артист във възможностите си за равностойно участие в чуждите продукции е оцетен. На него е отредена „допълваща“ функция.“
- С това изследване Мезеклиев подсказва, че: „българските артисти от новото поколение стесняват значително своя ресурс за реализация, ако не могат да отговорят на процесите на глобализация свързани с новите възможности да имат агенти и да могат да „играят“, т.е. не само да могат да говорят, но и да „мислят“ на чужд език.“

Авторът завършва с думите: „Ако искаме да въздействаме на публиката, трябва да променяме себе си, така ще променяме и обществото.“

По моя преценка, съдържанието на направеното изследване „Актьорът – индивидуални характеристики, роли“ е изключително ценно. У нас съществуват сравнително малко проучвания и разработки относно екранното творчество на актьора. То отваря нови възможности, да се състави картина на днешния ден, за позицията на актьора в киното (и в театъра) един нов контекст.

Изхождайки от изказаното до тук положително мнение за труда, отличаващ се със своята значимост, препоръчвам на научното жури да присъди на докторанта Веселин Мезеклиев образователна и научна степен Доктор в научната специалност 05.08.03 Кинознание, киноизкуство и телевизия, в научното направление 8.4.

Гласувам с „ДА“

Проф. Славчо Маленов
тел. 0886 146 187,
e-mail: malens@spnet.net .

София, 08.04.2017 г.